

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

PŁAKAĆ JAK BÓBR

il. Marcelina Jarnuszkiewicz

PŁAKAĆ lub SPŁAKAĆ SIĘ JAK BÓBR oznacza 'spłakać się bardzo; płakać rzewnymi łzami'. W poszukiwaniu genezy tego powiedzenia docieramy do bajki Ezopa, która w polskiej kulturze spopularyzowana została od XVI w. dzięki przekładowi dokonanemu przez Biernata z Lublina. Na bobry polowano nie tylko ze względu na futro, lecz także - a może nawet przede wszystkim - z powodu tzw. stroju bobrowego, czyli cennej, aromatycznej wydzieliny wykorzystywanej do wyrobu perfum i traktowanej jako lek na wszelkie możliwe choroby i dolegliwości. Gruczoły wytwarzające tę wydzielinę i gromadzące ją niewielkie worki znajdują się u bobrów w okolicy odbytu i nasady ogona, dlatego były mylone z jądrami. Uzyskanie stroju bobrowego było zatem równoznaczne z upolowaniem bobra i odcięciem mu owych „jąder”, a jak wiadomo pozbawienie genitaliów od zawsze równało się z pohańbieniem. W bajce Ezopa i Biernata ścigany przez łowców bóbr „wie, iżże to przez stroje”, dlatego też - nie chcąc stracić życia - własnymi zębami pozbawia się tychże, „a tak je łowcom ostawi” i życie swe zbawi. „I woli cześci ostradać” (czyli stracić cześć, pozbawiając się „jąder”), „niżliby miał i gardło dać”. Z czego morał płynie taki, że należy „żadnych skarbów nie żałować, swe zdrowie więcej miłować” albo - jak brzmi tytuł bajki - „Strać pieniądze, strzegąc się nędzy”. A co ma do tego zwrot PŁAKAĆ JAK BÓBR? Widocznie dla czytelników było oczywiste, że bóbr musiał ogromnie żałować swych klejnotów, płacząc po nich długo i żałośnie (choć powinien się cieszyć, że ocalił skórę).